

Π Ε Ρ Ι Φ Ε Ρ Ε Ι Α Κ Α Υ Δ Ρ Α Υ Λ Ι Κ Α Ε Ρ Γ Α Θ Ε Σ Σ Α Λ Ι Α Σ

Επειδή πρόσφατα σε διάφορες εκδηλώσεις και ανακοινώσεις έγινε αναφορά σε «μικρά» έργα συγκέντρωσης νερού, τα οποία φέρεται να παραμελήθηκαν σε όφελος των «μεγάλων» έργων μεταφοράς- εκτροπής μέρους το άνω ρου του Αχελώου στην λεκάνη του Πηνειού (Σκουρλέτης, Περιφερειακό Συμβούλιο Θεσσαλίας ΣΥΡΙΖΑ), και επειδή πουθενά δεν αναφέρθηκε ποια είναι αυτά, με σκοπό να αρθεί η αοριστία και να διαλευκανθεί η θολότητα της αναφοράς, παραθέτω ορισμένα στοιχεία, τα οποία επιτρέπουν την αντικειμενική αντιμετώπιση του θέματος, δηλαδή την τεχνητή αντιπαράθεση των έργων μεταφοράς- εκτροπής του Αχελώου με τα «μικρά» έργα .

Πριν από τρία χρόνια, στα πλαίσια ομάδας εργασίας του ΤΕΕ Κ-Δ Θεσσαλίας, ερευνήθηκαν αναλυτικά τα έργα συγκέντρωσης επιφανειακών νερών στην λεκάνη του Πηνειού, με όγκο ταμιευτήρα μεγαλύτερο του 1 εκατ. κ.μ. το καθένα, χωρίς εξέταση του ενδεχόμενου υδροηλεκτρικού ρόλου τους, με την συνοπτική ονομασία «Περιφερειακά Έργα ταμίευσης νερού» (Π.Ε.) . Συνολικά ανέρχονται σε 24 και διακρίνονται σε 5 που είναι κατασκευασμένα, σε 3 που κατασκευάζονται και σε 16 που θα μπορούσαν να κατασκευαστούν.

Τα κατασκευασμένα είναι οι ταμιευτήρες των φραγμάτων 1) Ταυρωπού χωρητικότητας 120 εκ. κ.μ. , 2) Σμοκόβου (65 εκ. κ.μ.) , 3) Θυροφραγμάτων Γυρτώνης (6 εκ. κ.μ.) , 4) Λιβαδίου Ελασσόνας (1,8 εκ. κ.μ) και 5) οι πεδινοί ταμιευτήρες Λάρισας (20 εκ. κ.μ.). Συνολική χωρητικότητα περίπου **210** εκατ. κ.μ. νερού.

Τα κατασκευαζόμενα είναι οι ταμιευτήρες των φραγμάτων 1) Αγιονερίου Ελασσόνας (15,4 εκ. κ.μ.), 2) Θεόπετρας Τρικάλων (2,5 εκ. κ.μ.) και 3) ο ταμιευτήρας Κάρλας (ωφέλιμη χωρητικότητα 60 εκ.κ.μ.). Το πρώτο έργο με τα δίκτυα άρδευσης έχει προϋπολογισμό μελέτης 90 εκ. ευρώ και η κατασκευή του έχει διακοπεί, το δεύτερο χωρίς τα δίκτυα θα κοστίσει περίπου 9 εκ. ευρώ και το τρίτο χωρίς τα δίκτυα θα κοστίσει περίπου 200 εκ. ευρώ. Συνολικά για νερό όγκου ~80 εκατ. κ.μ θα απαιτηθούν ~ **300** εκατ. ευρώ.

Από τα 16 που θα μπορούσαν να κατασκευαστούν τα 8 έχουν κάποια ωριμότητα, που συνίσταται στην εκπόνηση κάποιου σταδίου της μελέτης τους. Αυτά είναι οι ταμιευτήρες των φραγμάτων : 1) Πύλης Τρικάλων, 2) Θυροφράγματα Τιτάνου (Φαρκαδόνας) Τρικάλων, 3) Νεοχωρίτη Τρικάλων, 4) Δελερίων Τυρνάβου, 5) Αγ. Αντώνιου Φαρσάλων, 6) Δίλοφου Φαρσάλων, 7) Κερασούλας Τρικάλων και 8) οι πεδινοί ταμιευτήρες Γλαύκης -Καστρίου Λάρισας. Συνολικά ο προϋπολογισμός μελέτης τους υπολογίστηκε σε **290** εκ. ευρώ και η χωρητικότητά τους σε 110 εκατ. κ.μ. νερού.

Για τα υπόλοιπα 8 οι μελέτες τους είναι παρωχημένες ή υποτυπώδεις και οιονεί ανύπαρκτες. Αυτά είναι οι ταμιευτήρες των φραγμάτων : 1) Μουζακίου Καρδίτσας, 2) Αμυγδαλέας Λάρισας, 3) Σκοπιάς Φαρσάλων, 4) Κεφαλόβρυσου

Ελασσόνας, 5) Παλαιομονάστηρου Ελασσόνας, 6) Παλαιόκαστρου Ελασσόνας, 7) Πουρναρίου-Αμπελακίων Λάρισας και 8) Δαφνοσπηλιάς Καρδίτσας. Η συνολική δαπάνη τους εκτιμάται σε **240** εκατ .ευρώ και η χωρητικότητά τους σε 170 εκατ. κ.μ. νερού.

Συγκεντρωτικά, για τα 19 έργα που θα μπορούσαν να κατασκευαστούν θα απαιτηθούν σε σημερινές τιμές ~ **830** εκ. ευρώ (χωρίς τα δίκτυα αξιοποίησης) για την συγκέντρωση ~ 360 εκατ .κ.μ. νερού.

Από τα 24 έργα, τα 11 έχουν σχέση με εκτάσεις που βρίσκονται κοντά στον Πηνειό και (θα) αρδεύονται από αυτόν, ενώ τα 13 (θα) αρδεύουν εκτάσεις μακριά από τον Πηνειό (π.χ. φράγματα Ελασσόνας και Φαρσάλων). Ενδεχόμενη μεταφορά νερών του Αχελώου στον Πηνειό δεν θα επηρεάσει την λειτουργία των 13 έργων.

Παρατηρήσεις στον σχεδιασμό και υλοποίηση των Περιφερειακών Έργων :

1) Εμπλέκονται πολλοί φορείς : υπουργείο Δημοσίων Έργων και υπουργείο Γεωργίας (με τις διάφορες κατά καιρούς ονομασίες τους), Περιφέρειες και Περιφερειακές Ενότητες (πρώην Νομαρχίες), η ΔΕΗ, ακόμη και Δήμοι. Η σύγχυση από την εμπλοκή και οι μεταβολές στην δομή της δημόσιας διοίκησης αποβαίνουν σε βάρος των έργων. Προκύπτει η ανάγκη σύστασης ενιαίας διοίκησης των Π.Ε. στην Θεσσαλία, που θα έχει την αρμοδιότητα και την ικανότητα υλοποίησής τους, από την ιεράρχησή τους μέχρι και το στάδιο της διατήρησης σχετικού αρχείου αυτών.

2) Δεν υπάρχουν αξιόπιστες υδρολογικές παρατηρήσεις στην θέση κάθε φράγματος, με συνέπεια οι μελέτες να στηρίζονται σε πιθανολογικές εκτιμήσεις με βάση παρατηρήσεις σε απομακρυσμένους βροχομετρικούς σταθμούς. Εφόσον σχεδιάζεται η κατασκευή φράγματος σε ορισμένη θέση υδατορέματος, θα πρέπει να οργανώνεται εκεί σταθμός μέτρησης παροχής με την ευθύνη συγκεκριμένου φορέα , πολλά χρόνια πριν την εκπόνηση της μελέτης. Αυτό δεν συμβαίνει, παρά το ότι οι θέσεις των έργων έχουν προσδιοριστεί πριν από δεκαετίες.

3) Για την εκπόνηση της μελέτης και την κατασκευή ενός φράγματος, με τα σημερινά δεδομένα απαιτείται χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των 10 ετών, χωρίς καθυστερήσεις στην χρηματοδότησή τους. Επίσης απαιτούνται άλλες μελέτες για την αξιοποίηση των νερών για άρδευση, που πρέπει να είναι έγκαιρα έτοιμες. Συνήθως οι μελέτες εκπονούνται αποσπασματικά και καθίστανται ανεπίκαιρες .

4) Πολλά από τα Π.Ε. παρουσιάζουν διαφορετικά προβλήματα, οφειλόμενα στις ιδιαιτερότητες του καθενός, αλλά για όλα, ανεξαρτήτως μεγέθους, ισχύουν οι ίδιες διαδικασίες . **Αποδεικνύονται δαπανηρά έργα, από την σχέση δαπάνης κατασκευής ανά κ.μ. νερού που συγκεντρώνουν. Όσο μεγαλύτερο είναι ένα έργο, τόσο μικρότερη είναι η ανηγμένη ανά κ.μ. νερού δαπάνη.**

5) Οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις των Π.Ε. δεν αφορούν μία περιοχή, αλλά τόσες, όσες είναι και τα έργα, με συνέπεια να εκτιμάται δυσαναλογία μεταξύ της

προσφοράς τους στο υδατικό ισοζύγιο και των περιβαλλοντικών επιβαρύνσεων που προκαλούν σε πολλές περιοχές .

6) Η καθυστέρηση στην υλοποίηση των Π.Ε. μπορεί να επιφέρει την ακύρωσή τους, λόγω μεταβολής των τοπικών συνθηκών. Έτσι ακυρώθηκε το φράγμα της Κρύας Βρύσης Τρικάλων και το αρχικό στο Μουζάκι, το ίδιο πιθανόν να συμβεί και στα φράγματα Πύλης και Αγιονερίου.

7) Δεν υπάρχει κανένα στοιχείο που να δικαιολογεί την τεχνητή αντι-παράθεση των έργων μεταφοράς -εκτροπής νερού από τον άνω ρου του Αχελώου και των Περιφερειακών Έργων. Όπως αναφέρθηκε , τα μισά από τα Π.Ε. δεν πρόκειται να επηρεαστούν από την μεταφορά και πρέπει να σημειωθεί ότι η λειτουργία τους θα στερήσει από τον Πηνειό τις ποσότητες νερού που θα συγκεντρώνουν, οπότε η κατασκευή τους μπορεί και πρέπει να συνδυαστεί με την ενίσχυση της ροής του Πηνειού με τα νερά του Αχελώου τους καλοκαιρινούς μήνες.

Από τα παραπάνω συνάγεται ότι δεν είναι απλή η προτίμηση των λεγόμενων «μικρών» έργων απέναντι στα «μεγάλα», **αλλά είναι απλοϊκή**. Το καθένα από τα Π.Ε. αποτελεί ένα «μεγάλο» έργο σε μικρότερη κλίμακα. Τα μεγαλύτερα από τα Π.Ε. (Πύλης, Σκοπιάς, Μουζακίου, Κάρλας, Νεοχωρίτη, Καλούδας), τα οποία είναι πλέον δαπανηρά στην κατασκευή, είναι πλέον οικονομικά στην λειτουργία. Αντίστοιχα, τα «μεγάλα» έργα μεταφοράς -εκτροπής του Αχελώου είναι πλέον οικονομικά από τα μεγαλύτερα Π.Ε. , ακόμη και χωρίς την παραγωγή υδροηλεκτρικής ενέργειας. Το ζητούμενο πρέπει να είναι όχι ο αποκλεισμός των μεν και η προτίμηση των δε, αλλά ο σχεδιασμός της από κοινού λειτουργίας τους.

Η στάση απαξίωσης των έργων μεταφοράς-εκτροπής του Αχελώου (με την αχρήστευση ή την καθαίρεσή τους) δεν είναι λογική και πρέπει να αντικατασταθεί από την προσπάθεια της συντονισμένης κατασκευής και λειτουργίας τους με τα Περιφερειακά Έργα.

Κώστας Μεζάρης
Πολ. Μηχανικός

Λάρισα 15 Φεβρουαρίου 2016